

**Prof. dr Duško Vejnović, redovni profesor
Univerziteta u Banjoj Luci, predsjednik
Evropskog defendologija centra, Banja Luka,
glavni i odgovorni urednik časopisa
*Defendologija i Sociološki diskurs***

MASE I ELITE-NJIHOV (NE)ODNOS JE ISTORIJU PISAO KRVLJU I SUZAMA

Od kada su ljudi nastali oni su postojali i postoje, istovremeno, kao individualna i rodna bića, kao robovi („oruđa koja govore“) i robovlasnici, kao kmetovi i feudalci, kao proleter i kapitalisti, a postoje i danas kao mase i elite, odnosno kao podređeni i nadređeni, obespravljani i obespravljivači, potlačeni i tlačitelji, izrabljivači i izrabljeni, **moćni** i **nemoćni**, bez obzira što po raznim deklaracijama, ustavima i ideologijama takve podjele među ljudima (danas) ne postoje, pa su čak i zabranjene. A o međuljudskim odnosima unutar i između ovih ljudskih (grupnih) polariteta, što posredno, što neposredno, govore ove briljantne misli Remarka, koji piše:

*Istorija čovječanstva pisana je krvlju i suzama, a među hiljadu okrvavljenih statua u prošlosti rijetko bi sinula jedna, prekrivena srebrom dobrote. Demagozi, varalice, oceubice i ubice prijatelja, silom opijeni egoisti, fanatički proroci koji su ljubav propovijedali mačem: bilo je uvijek isto, i uvijek su bili trpeljivi narodi gonjeni jedni na druge u besmislenom ubijanju za cara, kraljeve, religiju i ludake – bez kraja. (Remark, E. M. (1986). *TRIJUMFALNA KAPIJA*, strana 275, Subotica: Minerva).*

Dakle, istorija je pisana krvlju i suzama – naravno, više krvlju i suzama masa, nego elita; narodi su gonjeni, a gonile su ih elite, što pokazuje moć elita i nemoć masa; gonjeni su na međusobno ubijanje za interese elita – careva, kraljeva, religije, pa i ludaka – bez kraja; gonio ih je ljudski šljam – što pokazuje nemoralnost elita i društava u kojima su narodi živjeli, i tako dalje.

A i narodi i elite bili su i jesu (uglavnom) vjernici ove ili one ispovijesti, što znači da im je (možda jednima manje, drugima više) zaista bio Bog na jeziku, Molitvenik u džepu, a Zlo u duši, jer su se međusobno ubijali, između ostalog, i za religiju. A veze između masa i elita bile su i jesu višestruke i isprepletene: krvno-srodničke, teritorijalne, ekonomske, političke, vjerske, ideološke, kulturološke i kriminalne istovremeno. Na prostorima Bosne i Hercegovine sve je bilo i ostalo umnoženo s brojem tri (nacija, vjera, kultura), kao u Bermudskom trouglu, i s četvrtim, međunarodnim faktorom, u kumulativnom dejstvu.

A pošto je čovjek svojevrsnost prirodnih, društvenih i psiholoških svojstava (kao pojedinačno, grupno i rodno biće), to on i treba da bude centar istraživanja, ali prvenstveno kao grupno biće (nacionalno, klasno itd.). Istraživati znači treba, međugrupne, međuljudske odnose unutar i između **masa i elita** na bosanskohercegovačkim prostorima u vremenu današnjih (ne)vremena. Ove odnose treba posmatrati kroz njihove teoretske, empirijske i vrijednosne aspekte, prije svega, kroz moralnu svijest, savjest i moralnost tih odnosa. Kroz misli Montenja, Njegoša, Ničea, Majora i Remarka, vidjeli smo da je čovjek još uvijek dvostruko, odnosno trostruko (prirodno, društveno i psihološko) biće istovremeno. Čovjek je, ustvari, biće koje se podruštvljava, koje prelazi iz svoje „prve prirode“ (prirodne sredine, s kojom je u svakom pogledu srastao) u svoju „drugu prirodu“ (ljudsku, društvenu sredinu), koju sam izgrađuje. No, s obzirom na to da su i čovjek i društvo i priroda **istorijske tvorevine** (pojave, procesi i odnosi), to znači da se mogu **mijenjati** u bolje ili lošije **stanje** što, opet, zavisi o samom čovjeku kao grupnom i rodnom biću, znači o odnosu snaga unutar i između grupa (nacionalnih, klasnih i drugih) na datom prostoru i u datom vremenu. A da bi mogao **stvarati istoriju** (samog sebe i svoju životnu sredinu) čovjek mora sve više poznavati i sebe i svoju sredinu, što postiže, prije svega, naučnim teorijsko-metodološkim saznanjima (opisima, objašnjenjima, razumijevanjima, tumačenjima i predviđanjima), što znači da su u proizvodu saznajnog procesa, u rezultatu, sadržani znanje, opis, objašnjenje, razumijevanje, tumačenje i predviđanje. Dakle, sadržaji znanja označavaju (ujedno) sukcesivne, posebne zadatke, vrste stvaralačkih postupaka i sadržaje napora za saznanjem.

Upravo ovi elementi, u međusobnoj isprepletenosti i prožimanju, sačinjavaju, kao cjeline, **teorijske ciljeve** budućih istraživanja. No, pošto nauka ima osim naučnih i svoje socijalne funkcije (ciljeve, zadatke), to i ovaj tekst ima svoju empirijsku-socijalnu funkciju, a to je da **potiče** na stvaranje novih humanijih vrijednosti, humanijih ljudi i humanijeg društva – na ovim prostorima. Dalja istraživanja treba da se odnose na odnose između masa i elita na liniji jednakost-nejednakost (ravnopravnost-neravnopravnost), gledano s etičko-moralnog aspekta. **Logično je postaviti pitanje...dali tzv.svjetske elite uvode mase u treći svjetski rat?**

